

Resolucija o načrtovanju družine

I.

Svojo osnovno pravico, da svobodno in odgovorno odločajo o rojstvu otrok, o njihovem številu in o časovnem presledku med rojstvi, uresničujejo občani kot posamezniki in roditelji v odnosih medsebojne odgovornosti, s pomočjo ustreznih družbenih služb — v korist otrok, v interesu staršev in vse družine.

Družbene spremembe, ki izvirajo iz načela o odpravi vsakršnega razlikovanja ljudi po spolu ter načela, da človekov položaj opredeljuje njegova udeležba v združenem delu, ob pospešenem družbeno-ekonomskem razvoju, v katerem v visokem odstotku sodelujejo ženske, so povzročile globoke spremembe tudi v družinskih odnosih, ter v pogledih na odgovornost do otroka kot skupno odgovornost staršev, vseh občanov in družbe kot celote.

Da bi uresničili v vzajemni solidarnostni akciji čim boljše pogoje za uspešen psihofizični razvoj vseh otrok, sodi v okvir naporov družbe in posameznikov uresničevanje prizadevanja, da se staršem rodijo zaželeni otroci, med bistvene pogoje za njihov bodoči razvoj.

Socialistična družba sprejema človekovo odločanje o spočetju in rojstvu otroka kot osnovo zagotavljanja sreče družin in otrok ter kot soodgovornost človeka zase in za svoje potomstvo, pa tudi kot pomemben prispevek k potrditvi ženske emancipacije. Že na osnovi dosedanje zakonodaje in družbene akcije so bili v tej smeri doseženi znatni uspehi.

Vendar nas ob vseh teh dosežkih nekateri pojavi opozarjajo, da družbena akcija zaostaja za življenjsko prakso in za potrebami ljudi, iz razlogov, ki so objektivne in subjektivne narave. Še vedno se pojavljajo določena stališča in dejanja, ki ovirajo uveljavljanje že sprejete politike do načrtovanja družine kot človekove pravice, za katero pa tudi ne ustvarjamo dovolj hitro in načrtno vseh potrebnih materialnih pogojev.

Resolucija obvezuje vse družbene dejavnike za usklajeno akcijo.

Izhodišča za razglasitev in uresničitev pravice do načrtovanja družine temeljijo predvsem v:

1. uveljavljanju socialističnih družbeno moralnih načel v odnosih med spoloma;

2. zagotavljanju in terjanju polne medsebojne odgovornosti pri navezovanju spolnih in zakonskih odnosov, predvsem, kar se tiče odgovornosti staršev do rojstva, vzreje in vzgoje otrok;

3. v tem, da načrtno ustvarjamo ugodne razmere za rojstvo in razvoj otrok po ustrezno vodeni stanovanjski, zdravstveni in vzgojno izobraževalni politiki s posebnim poudarkom na družbenih oblikah otroškega varstva; v

---

* Izvršni svet skupščine SR Slovenije je na 34. seji dne 16. 6. 1973. obravnaval osnutek resolucije o načrtovanju družine, ki jo v celoti objavljamo z zadevno obrazložitvijo. Op. ur.

politiki zaposlovanja in v stalnem izboljševanju delovnih pogojev, posebno za matere; v prostorskem in gospodarskem načrtovanju;

4. omogočanju časovnega uravnavanja spočetja in rojstva kot izraza odgovornosti do otroka, da se rodi zaželen in da starši odgovorno sprejemajo njegovo rojstvo. To je pogoj, da bo otrok živel v okolju, ki se bo odzivalo njegovim čustvenim, biološkim, socialnim in drugim potrebam, pri čemer je treba šteti prekinitev nosečnosti ne le kot medicinski, temveč tudi socialno-varstveni ukrep za rojstvo zaželenih otrok;

5. sprejemanju polne in vsestranske udeležbe žensk v ekonomskem in družbenem življenju in pospešenem zagotavljanju pogojev zanjo.

II.

Načrtovanje družine zahteva od družbeno političnih in interesnih skupnosti, od zdravstvene, socialne in vzgojno-izobraževalne dejavnosti, od znanstveno-raziskovalnih organizacij, državnih organov in družbeno-političnih organizacij naslednje:

1. Vzgoja in izobraževanje otrok in mladine morata obsegati tudi vzgojo za humane in odgovorne odnose med spoloma, za medsebojno spoštovanje osebnosti, tovarištva in ljubezni, ki se gradi na medsebojni naklonjenosti samostojnih in neodvisnih delovnih ljudi. Sestavni del vzgoje za takšne odnose med spoloma je tudi vzgoja k odgovornosti pri spočetju in rojstvu otroka.

Družbena, moralna in spolna vzgoja sta zelo nepogrešljivi sestavini celovitega vzgojno-izobraževalnega programa vseh šol in drugih vzgojno-izobraževalnih organizacij na vseh stopnjah. Tisk, radio in televizija naj dosledno sodelujejo pri uresničevanju enotnih družbenih smotrov na področju moralne in spolne vzgoje.

Uresničevanje načel socialistične etike in morale je naloga in cilj tudi v osebni in spolni vzgoji, v kateri sodelujejo starši, vzgojno varstveni zavodi, šole vseh stopenj z vsemi oblikami izvenšolskih in pošolskih vzgojno-izobraževalnih, telesnovzgojnih, kulturnih, zabavnih, tehničnih, proizvodnih in narodnoobrambenih dejavnosti.

Da bi uspešno in pospešeno razvili začeto družbeno moralno in spolno vzgojo v osnovnih in srednjih šolah, je potrebno obravnavati to področje kot nalogo, ki zahteva poseben poudarek. Zato je treba pospešiti uveljavljanje in dopolnjevanje pripravljanih načrtov, izdelave učbenikov, priročnikov in drugih učnih pripomočkov, usposabljanje učiteljev in vzgojiteljev. To je naloga samoupravnih skupnosti, državnih organov in strokovnih zavodov na področju vzgoje in izobraževanja.

Mladini, ki ni zajeta v šolah, je treba zagotoviti družbeno, moralno in spolno vzgojo povsod, koderkoli je organizirana: v temeljnih organizacijah združenega dela, krajevni skupnosti, JLA, pri predvojaški vzgoji, na delovnih akcijah in družbenih organizacijah in društvih ter v vseh drugih oblikah pošolske in izvenšolske vzgoje in izobraževanja. Za uresničevanje te zahteve naj se organizatorji dejavnosti, ki zajemajo mladino, povežejo z vzgojno-izobraževalnimi organizacijami. Rdeči križ in Zveza prijateljev mladine imata pri tem pomembno vlogo.

Solam za življenje, šolam za starše in drugim oblikam vzgoje in izobraževanja odraslih za odgovorno starševstvo in uspešno družinsko življenje je treba priznati njihovo družbeno vlogo in jim zagotoviti pogoje, da se bodo po obsegu in kvaliteti okrepile in razširile.

Za delavce, ki začasno delajo v tujini, je treba posebej izdelati programe in organizacijo vzgoje za odgovorno starševstvo.

Ustanavljati je treba predzakonske, zakonske in vzgojne posvetovalnice in posvetovalnice za starše, bodisi kot samostojne organizacije ali v okviru zdravstvenih, izobraževalnih, založniških in drugih organizacij ter jim omogočiti razvoj.

2. Na področju zdravstva je treba dosledno uresničevati že uzakonjene pravice do svetovanja in do neposredne strokovne pomoči v zvezi z materinstvom in kontracepcijo vsem ženskam.

Potrebe aktivnega udejstvovanja pri načrtovanju družine terjajo od pristojnih organov, da zagotovijo pouk o biološki reprodukciji in kontracepciji v programih rednega šolanja na medicinski fakulteti in v podiplomskem izpopolnjevanju za vse zdravnike, ne glede na specializacijo; posebej pa velja to za zdravnike splošne prakse.

Vse druge šole za zdravstvene delavce naj vključijo v svoje programe načrtovanje družine s posebnim poudarkom na kontracepciji in prevenciji splava; posebej morajo biti za to obliko obveznega zdravstvenega varstva usposobljene patronažne medicinske sestre.

V delu zdravstvenih zavodov na področju načrtovanja družine je treba tako kot doslej razvijati tudi prevencijo in zdravljenje sterilnosti.

3. Na področju socialnega varstva naj bi se centri za socialno delo, občinske službe socialnega varstva ter socialni delavci v gospodarskih, zdravstvenih, vzgojno-izobraževalnih in drugih organizacijah pri svojem delu močneje vključevali v družbene akcije za rojstvo zaželenega otroka. Njihova naloga je pomagati osebam, družinam in skupinam, ki zaradi zdravstvene ali socialne prizadetosti ne morejo zagotoviti primernih pogojev za rojstvo in razvoj otroka in programe te pomoči predlagati v obravnavo delavskim svetom, krajevnim skupnostim in občinskim skupščinam. Naloge centrov za socialno delo in socialnih delavcev so tudi v tem, da povezujejo svoje delo z vzgojnimi in zdravstvenimi dejavnostmi, ki omogočajo odgovorno roditeljstvo.

V učne načrte šol za socialne delavce je treba vključiti snov za pridobitev potrebnega znanja v sodobnih vidikih načrtovanja družine in družinskega zdravja, prav tako pa tudi v programe podiplomskega trajnega izobraževanja tega kadra.

4. Posebno pozornost moramo posvetiti osnovnim ter interdisciplinarnim raziskavam in njihovi koordinaciji, na vseh področjih, ki obravnavajo družinsko življenje in omogočajo uspešnejše načrtovanje družine.

Na medicinskem področju so zlasti pomembne raziskave o subfertilnosti, nekateri vidiki medicine dela ter mentalne higijene. Prav tako so pomembne raziskave za potrebe po načrtovanju družine s področja demografije, sociologije, pedagogike, psihologije in drugih družbenih ved.

III.

Uresničevanje sprejetih stališč o načrtovanju družine in aktivne demografske politike je naloga temeljnih organizacij združenega dela, družbenopolitičnih skupnosti, samoupravnih interesnih skupnosti na področju zdravstva, socialnega varstva, vzgoje in izobraževanja, otroškega varstva, zaposlovanja, stanovanjskega gospodarstva, znanosti in kulture ter ustreznih strokovnih služb.

Cilj družbene akcije v zvezi z načrtovanjem družine je odpravljanje razmer, ki omejujejo starše pri uresničevanju njihove odgovorne želje po otrocih.

Stanovanje in otroško varstvo sta v naših razmerah med prvimi pogoji za nastanek družine, saj prav pomanjkanje stanovanj in premajhna razvitost otroškega varstva povzročata omejevanje rojstev.

1. Odpravljanje stanovanjskega primanjkljaja je treba pospešiti z organizirano akcijo za uresničevanje resolucije o stanovanjskem gospodarstvu, ki jo je sprejela skupščina SR Slovenije.

Temeljne organizacije združenega dela, družbeno-politične skupnosti in interesne skupnosti morajo sprejeta načela uresničevati tudi tako, da pri sprejemanju samoupravnih sporazumov in družbenih dogovorov o družbeni pomoči upoštevajo potrebe družin, ki že imajo otroke, kakor tudi mladih družin, ki šele nastajajo in se odločajo zanje.

Poleg sedanjega ekonomskega kriterija, po katerem naj si vsak z lastnim delom pridobi stanovanje, ter socialnega kriterija, po katerem so upravičeni do pomoči iz solidarnostnih skladov ljudje z nizkimi osebnimi dohodki in družine z otroki, je treba v praksi upoštevati še potrebe mladih zakoncev, tako zaradi ekonomskega kot socialnega interesa in jim omogočiti pridobitev najemnih stanovanj. Za te akcije zavezujeta tudi zakon o programiranju stanovanjske graditve in zakon o družbeni pomoči v stanovanjskem gospodarstvu.

V urbanističnih zasnovah je treba upoštevati visoko stopnjo zaposlenosti v družinah in zato v urbanističnih programih in zazidalnih načrtih soseske, predvideti prostor za otroško varstvo, servise in preskrbo s hrano.

2. Otroško varstvo ima pri odločanju za otroka v sedanjih razmerah na Slovenskem čedalje večji pomen.

Zaradi pomanjkanja prostora v vzgojno varstvenih zavodih se starši le težko odločajo še za drugega ali več otrok. Otroški dodatek ne more nadomestiti organiziranega družbenega varstva. Programi za pospešeni razvoj otroškega varstva so že izdelani in sprejeti. Akcija za njihovo uresničevanje je v teku in je bistveni sestavni del uresničevanja družbenih ciljev pri načrtovanju družine.

3. Zdravstveno in socialno varstvo matere je treba še razširiti in izboljšati ter ga prilagoditi današnjim pogojem. Porodni dopust je treba podaljšati, določiti pogoje za njegovo uporabo in način financiranja. Pri tem morajo sodelovati vse zainteresirane interesne skupnosti, zlasti s področja zdravstvenega in pokojninskega zavarovanja ter otroškega varstva.

Različni delovni pogoji, različne stanovanjske in družinske razmere terjajo tudi večjo možnost za izbiro med oblikami varstva za mlade matere. Zato je treba že v uveljavljenih oblikah varstva v okviru zakonskih predpisov in samoupravnih pristojnosti omogočiti bolj prožno in raznovrstno varstvo matere in otroka. Vse oblike varstva, ki so pogoj, da mati izpolni svojo biološko funkcijo, je treba dosledno izvajati in izpolnjevati. Ko pa otrok ne potrebuje več celodnevne nege matere, je treba pravice in dolžnosti obeh staršev bolj enakomerno upoštevati in jih v samoupravni akciji dopolnjevati z družbenimi oblikami varstva in vzgoje.

4. Zaposlovanje v tujini je velika ovira za tako družinsko življenje, ki je ugodno za rojstvo in razvoj otroka. Zato je treba povečevati možnosti za primerno zaposlitev doma.

Zavodi za zaposlovanje, centri za socialno delo in vse druge strokovne, družbeno-politične in gospodarske organizacije, ki obravnavajo pogoje zaposlovanja, življenja in dela naših delavcev v tujini ter njihovih družinskih članov v domovini, morajo bolj upoštevati interese vzgoje in splošnega razvoja otrok.

5. Občina kot družbeno-politična skupnost zagotavlja opredelitev potreb in pogoje za njihovo zadovoljevanje. Organizirana družbena akcija za ustvarjanje takih pogojev, da bodo otroci zaželeni pri starših in v družbi, se ureničuje v krajevni skupnosti in občini s pomočjo vseh oblik organiziranega dela in odločanja.

IV.

Da bi zagotovili usklajenost načrtovanja in organizirano družbeno akcijo, naj koordinacijski odbor za načrtovanje družine ostane še naprej koordinativni organ družbeno-političnih, strokovnih in znanstvenih organizacij in nosilec skupnih akcijskih programov. Zato naj bo organiziran tako, da bo imel pogoje za povezovanje vseh dejavnosti, ki vplivajo na načrtovanje družine, za ocenjevanje doseženih uspehov in pomanjkljivosti ter za pripravljanje predlogov za nove akcije.

Organizacijo, status in naloge koordinacijskega odbora obenem s pogoji financiranja naj podrobneje določita RK, SZDL in Skupščina SR Slovenije.

V delu skupščinskih teles so sodelovali:

- Zora TOMIČ, član IS in republiški sekretar za zdravstvo in socialno varstvo;
- dr. Stanko LAJEVEC, namestnik republiškega sekretarja za zdravstvo in socialno varstvo;
- dr. Danijel BREZIC, pomočnik republiškega sekretarja za zdravstvo in socialno varstvo;
- Marija ČIGALE, svetovalka republiškega sekretarja za zdravstvo in socialno varstvo.

OBRAZLOŽITEV

predlagane resolucije o načrtovanju družine

Zora Tomič, član IS in rep. sekretar za zdravstvo in socialno varstvo

Izvršni svet skupščine SR Slovenije je sprejel pobudo koordinacijskega odbora za načrtovanje družine (odslej: KONĐ), da se pred sprejetjem zakona o prekinitvi nosečnosti pripravi celovit dokument — resolucija o načrtovanju družine, ki naj kompleksno zajame vso to problematiko, opredeli osnovna družbena izhodišča in zaveže različne družbene dejavnike za uresničevanje te akcije. Upravičenost te pobude je tudi v tem, da po ustavnih amandmajih in ustavnem zakonu sodi to področje v pristojnost republike in da posebnosti zvezna resolucija o načrtovanju družine (odslej: ND), ni mogla v celoti upoštevati naših specifičnih razmer.

Delo za izdelavo osnutka resolucije — pa tudi osnutka zakona o prekinitvi nosečnosti je potekalo dlje časa — v tem času zlasti še zaradi tega, ker je KONĐ sproti preverjal usklajenost osnovnih izhodišč z našo družbeno prakso in aktivnostmi na tem področju ter zahtevami časa.

Za osnovo dokumenta je šteti zvezno resolucijo o ND iz aprila 1969, ki ni izšla iz teženj, da bi vplivala na demografsko gibanje, temveč da bi uveljavila družbena stališča o načrtovanju družine in odpravila enostransko obravnavanje prekinitve nosečnosti.

Njen glavni poudarek pa je v tem:

— da je ena osnovnih človekovih pravic in dolžnosti pravica staršev, da sami odločajo o številu otrok in presledkih med porodi,

---

* KONĐ = Koordinacijski odbor za načrtovanje družine

ND = načrtovanje družine

— da je treba starejšim zagotoviti pogoje za pridobivanje znanja in jim dati na voljo sredstva za ND in

— da je treba ustvarjati pogoje za to, da bo vsak rojen otrok tudi zaželen.

Resolucija pa je opozorila na zelo pomembne naloge na področju vzgoje in izobraževanja, zdravstva, socialnega varstva in zdravstvenega zavarovanja za uresničitev sprejetih stališč; zavezala je poleg družbeno-političnih dejavnikov tudi strokovne službe za družbeno akcijo na področju ND. Seveda pa so ta družbena stališča, ki so sprejeta v tako pomembnem dokumentu, odsvit dolgoletnih prizadevanj in pritegnitve zavestnih družbenih sil, še posebej zdravnikov in drugih zdravstvenih delavcev, ki so opozarjali na te probleme in nujnost njihovega razreševanja na čim bolj human način kakor tudi njihovega neposrednega strokovnega dela.

Ko torej danes, v naših domačih slovenskih razmerah nadalje dograjujemo in konkretiziramo ta osnovna izhodišča in naloge, smo se srečali z nekaterimi konservativnimi, tehnokratskimi, neznanstvenimi pogledi na ta problem in ustavni poziciji človeka nenaklonjenimi mnenji. Morda na prvi pogled res naslov dokumenta samega ne napove vse njegove bogate vsebine — in marsikdo vidi v ND en sam vidik, npr. zdravstveni (zaradi prekinitve nosečnosti!), vendar pa vsebino imenu dajemo mi, z našimi stališči in akcijo, in je zato treba vedno enakovredno upoštevati socialne, psihološke, vzgojno-izobraževalne, zdravstvene, ekonomske, demografske, kulturne in moralno-etične komponente. Poleg tega pa je treba povedati še to, da ND ni nič novega — da je ta proces, seveda ne pod tem imenom, znan skozi vso človeško družbo in da se je le intenziviral z nastankom industrijske družbe in z urbanizacijo, torej pod vplivom objektivnih, družbenih faktorjev, in da ga niso mogla ustaviti v tem zakonitem razvoju hotenja takih ali drugačnih subjektivnih sil. Številčno padanje rojstev in torej posledica načrtovanja družine; tu se vzrok zamenjuje s posledico! Padanje rojstev je družbena zakonitost — kontracepcija je le odgovor na vprašanje oblike, v kateri se ta zakonitost pojavlja: v bolj naprednih, družbeno etičnih in medicinsko sprejemljivih oblikah. Sprva se ta zakonitost kaže kot omejevanje rojstev, ko doseže svojo nižino, ko se izvrši demografski prehod v drugo obliko — drugo stran načrtovanja družine, v zavestno uravnavanje rojstev in skrb za dvig rodnosti, številčni porast rojstev, za kar pa očitno pozabimo ali kar namerno zanemarimo.

Z načrtovanjem družine mislimo torej **svobodno in odgovorno odločanje staršev o rojstvu otroka, o njihovem številu in presledkih med rojstvi — pravico človeka kot tudi otroka, da se rodi zaželen**, to se pravi v kar se da optimalne, ne le socialno-ekonomske, temveč tudi psihološko-čustvene razmere, v katerih bo resnično zagotovljen njegov razvoj. Torej — načrtujemo v korist otroka! Upravičenost te naše usmeritve je potrdila tudi mednarodna konferenca o vlogi služb za varstvo matere in otroka, ki je bila v naši republiki in jo je organiziral evropski urad Svetovne zdravstvene organizacije, pa tudi javna razprava o težah samoupravljanja ter sodobni družbeni, ekonomski in tehnološki razvoj in nekatera aktualna vprašanja družbenega položaja žensk, katerih nosilec je bila SZDL.

V načrtovanju družine torej ne vidimo, kot bi nam radi nekateri podtaknili, le pripomočke za številčno uravnavanje rojstev, sredstva populacijske politike, predvsem njene negativne plati, ki zanemarja človeka kot osebnost! Dalje krivca za znižanje rodnosti, ker vemo, da je rodnost na Slovenskem začela padati na prehodu iz XIX. v XX. stoletje — in je z dvema prekinitvama — po obeh svetovnih vojnah podala nezadržno. Ugledni domači strokovnjaki od prof. dr. Vogelnika do dr. Dušana Breznika nam s svojimi znanstvenimi deli o tem dajejo odgovor na vrsto vprašanj, ki se tičejo tega problema. Seveda pa upoštevamo mi tudi družbeno pozicijo subjektov, njihove možnosti in pogoje, v katerih to svojo pravico uresničujejo, kakor tudi specifičnost teh najbolj intimnih medčloveških odnosov.

Ta pozicija človeka je jasna, pa vendar naj ne bo odveč, če rečem, da je neposredni nosilec vseh družbenih odnosov in procesov ter odločitev, tako v sferi materialne produkcije kakor tudi v vseh drugih sferah družbenega življenja; svoje interese in potrebe usklajuje in zadovoljuje v samoupravni povezanosti z drugimi delovnimi ljudmi, njegov položaj in njegove pravice rastejo iz dela v družbeni proizvodnji, vzajemnost in solidarnost sta temeljna odnosa zlasti v okoliščinah, kjer je nujna delitev po potrebah in gre za osnovne pogoje človekovega obstoja. Tudi zaradi tega bi bilo nespreejmljivo, da bi ga v najbolj intimni sferi življenja obvladovale predvsem prirodne zakonitosti in bi ne mogel uravnavati svojega čustvenega, spolnega življenja — tudi te plati reprodukcije življenja. Zato je upravičen do potrebnega znanja, kako uravnavati te odnose, da bo odgovoren

do sebe, do partnerja, pa tudi tretjega, ki se lahko rodi iz tega odnosa — in da ga ne bo obvladovala stihija, slučaj; kakor je upravičen tudi to tega, da ima na voljo sredstva za odgovorno obnašanje.

Ko pa opredeljujemo pravico otroka, da se rodi zaželen in v take družinske razmere, ki se bodo odzivale njegovim čustvenim, biološkim in socialnim potrebam, mislimo hkrati tudi na družbene razmere, na to, da ga je treba izoblikovati, ga usposobiti in mu dati ustrezne pogoje za razvoj: od zdravstvenega varstva, vzgoje in izobrazbe do urejenih pogojev bivanja, pravilne prehrane, do zagotovitve delovnega mesta itd., pa tudi za to, da bo njegova človeška moralno-etična podoba usklajena s pričakovanjem socialistične samoupravne družbe. Seveda pa vsega tega ne zmorejo roditelji sami kot posamezniki ali družina — temveč zmoremo to le kot člani organizirane skupnosti, saj otrok ni le interes roditeljev, temveč nas vseh, tudi zaradi družbene kontinuitete. Odgovornost v tem odnosu ima dve dimenziji: individualno, v svobodni odločitvi za otroka, in družbeno: v ustvarjanju pogojev za zdravo rast vseh otrok.

Ker pa je tako v družbenih kakor tudi v intimnih medsebojnih odnosih subjekt isti človek, seveda odgovorno usklajuje svoje ravnanje ter uresničuje svojo pravico in dolžnost.

Načrtovanje družine — družbena akcija za odgovorno roditeljstvo, za rojstvo zelenih otrok (saj si jih Slovenci želimo več, kot jih imamo!) in za ustvarjanje pogojev za njihovo zdravo rast — terja odgovorno obnašanje ne le posameznikov in družbe kot celote, temveč tudi posameznih družbenih struktur, strokovnih institucij in dejavnikov na različnih področjih družbenega življenja, še posebej pa na področju vzgoje in izobraževanja, zdravstva, socialnega varstva in raziskovanja. Med osnovne naloge pa smo zapisali tiste, s katerimi odpravljamo razmere, ki omejujejo starše pri uresničevanju njihove odgovorne želje po otrocih, pa naj gre za stanovanje, otroško varstvo, zaščito materinstva ali za zaposlitev. Te naloge so podrobneje napisane že v vrsti dokumentov — od zakonov do programov na posameznih področjih — in prve uspehe že imamo! Gre le za to, da bodo potrebe otroka in družine vedno upoštewane in zato naj ne bo odveč, da jih poudarimo tudi v tem dokumentu.

Ob koncu pa še to, da so se nam ob oblikovanju in nadaljnjem dograjevanju osnovnih stališč zvezne resolucije o načrtovanju družine in oblikovanju ustavnih določil izoblikovala tudi stališča v zvezi s prekinitvijo nosečnosti kot enemu izmed ukrepov za načrtovanje družine, za rojstvo zelenega otroka — zato opredeljujemo prekinitvev nosečnosti kot medicinski in socialno-varstveni ukrep, ki ga ne želimo ali celo propagiramo, temveč ga sprejemamo kot dejstvo. Vemo namreč, da ženska, ki se je odločila prekiniti nezaželeno nosečnost, to tudi stori in če nam ni uspelo, da bi z vzgojnimi in drugimi pripomočki vplivali na njeno odločitev za prekinitvev nosečnosti, tedaj ona išče in najde pot tudi za škodo lastnega zdravja. In seveda se moramo ob tem vprašati kot družba: ali je vseeno, kakšna je ta pot in kolikšen je ta riziko. Nikakor ne! In zaradi tega se vpletamo v to vprašanje in ne dovoljujemo, da bi bila zgolj stvar prizadete ženske in njenega zdravnika. Zato je še vedno poseben postopek — za to spremenjena vloga komisij — odvzete so jim administrativno upravne kompetence, komisije dobivajo novo vlogo v zvezi s celotno izhodiščno orientacijo, na zdravstvenoprosvetnem področju za preprečevanje bodočih nezaželenih nosečnosti, pa tudi glede odpravljanja socialnih razlogov — in načrtovanja socialno varstvenih ukrepov in končno tudi zato, da ne bi prišlo do zlorab na tem področju.

V osnutku upoštevamo mnenja strokovnjakov tako glede trajanja nosečnosti kakor tudi glede nekaterih posebej ogroženih skupin. Seveda pa bo potrebno in koristno še nadaljnje usklajevanje strokovnih in družbenih stališč o nekaterih vprašanih.

Predlagatelj je menil, da so vprašanja in problemi, ki jih urejamo ali zanje odgovarjamo, tako pomembni, da je potrebna javna razprava o obeh dokumentih, zlasti še, ker ju sprejemamo v istem obdobju kot novo ustavo in gre tudi v njih za pozicijo delovnega človeka in njegovo afirmacijo in je sestavni del družbenih prizadevanj.

**KATERA VLADA JE NAJBOLJŠA?
TISTA, KI NAS NAUČI OBVLADATI SAME SEBE.**

(Charles Dickens)